

Rådets anbefalinger om framtidig organisering og ansvarsfordeling på kulturområdet – oppfølging av kulturmeldingens kap 13

Norsk kulturråd bidrar til produksjon, bevaring og formidling av kunst og kultur i hele landet. Norsk kulturfond er i dag på 980 mill. kroner og utgjør omkring fem prosent av statens samlede kulturbudsjett. Midlene fordeles av rundt 130 fagutvalgs- og rådsmedlemmer fra hele landet, som er oppnevnt for to år av gangen og som har ulike fagbakgrunn, alder og kunstsyn.

Rådet vil her redegjøre for sitt syn på kulturmeldingens forslag til oppgave- og ansvarsfordeling på kulturfeltet - der det berører rådet og Kulturfondet, og beskrive hva rådet mener er gode løsninger til beste for et sterkt og levende kunst- og kulturliv i hele landet. Nærmere utdyping av ulike spørsmålsstillinger og konkrete forslag til overføringer av tiltak vil utredes i løpet av 2019.

Overordnet faglig grunnlag

Rådet er rådgivende organ for politiske myndigheter i kultursaker. Gjennom forsknings-, utrednings- og evalueringsprosjekter, søknadsbehandling og møter og dialog med aktører i feltet, har rådet bred kunnskap om landets kulturliv. Rådets anbefalinger i denne saken bygger på oppdatert kunnskap fra både forsknings- og praksisfeltet.

Rådet viser til tidligere innspill til kulturmeldingen og høringsvar til Hagen-rapporten. Rådet har pekt på betydningen av at kulturpolitikken utformes ut fra kunst- og kulturfeltets virke og behov, og at finansieringsformene stimulerer til aktørenes mobilitet og samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Ved at prioriteringer og kvalitetsvurdering foretas gjennom diskusjon mellom uavhengige fagpersoner fra hele landet, sikres kulturfeltet høy kvalitet, utvikling og maktspredning. Et sterkt nasjonalt fagorgan på kulturfeltet er viktig for å sikre overblikk, utjevning av forskjeller og gjennomslag for betydningen av kultur i samfunnsutviklingen.

Rådet støtter kulturmeldingens anbefaling om at endringer i oppgavefordelingen skal være kulturpolitisk begrunnet, bidra til maktspredning i kultursektoren, bidra til å nå nasjonale kulturpolitiske mål og bygge på virkemidler på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå, styrke dialog og samhandling mellom forvaltningsnivåene, ivareta armlengdeprinsippet som et bærende prinsipp og styres gjennom en revidert kulturlov, som tydeliggjør oppgave- og ansvarsfordeling og reflekterer nasjonale mål for kulturpolitikken. Kulturmeldingen anerkjenner Kulturrådets betydning for å fremme kunst og kultur av høy kvalitet og for å sikre nasjonalt overblikk, kunnskapsutvikling og maktspredning.

Regional tilrettelegging for profesjonell kunstnerisk virksomhet – utvidet ansvar for fylkeskommunene

I tillegg til egne regionale kulturplaner og -strategier og eventuelle oppgaver overført fra Kulturdepartementet, foreslår rådet at de nye fylkeskommunene har ansvar for å sikre at det i alle regioner er tilrettelagt for profesjonelt kunstnerisk virke utenfor de store institusjonene. Rådet vil skissere dette slik:

Ansvar og mål

Fylkeskommunene skal ha ansvar for å:

- gjøre det attraktivt for profesjonelle kunstnere og aktører innenfor visuell kunst, scenekunst, musikk, litteratur, film, design og tverrfaglige uttrykk å etablere seg og virke i regionen
- sikre at det finnes lokaler, fasiliteter og ressurser som tilrettelegger for profesjonelt kunstnerisk arbeid (så som produksjons-, verksteds-, prøve-, studio-, atelierlokaler, kurs, kompetansehevingstiltak, faglige nettverk osv.)

Dette vil bidra til å:

- gi regionens publikum nærhet og tilgang til samtidens profesjonelle kunst og kunstnere
- styrke kunstnerisk kvalitet og gjennomføringsevne og bidra til regionens konkurransevne om prosjekt-, produksjons-, formidlings- og utviklingsmidler fra nasjonale støtteordninger
- styrke regionens samlede kunst- og kulturfaglige kompetanse, som bl.a. sikrer maktspredning ved å øke grunnlaget for bred geografisk sammensetning i nasjonale fagkomiteer, utvalg og juryer

Regionale ressurs- og kompetansesentre

Rådet mener en struktur av regionale ressurs- og kompetansesentre for profesjonell kunst innenfor ulike uttrykk og sjangre kan være et godt virkemiddel for fylkeskommunene i dette arbeidet. Hovedformål for slike regionale sentre kan være å:

- ivareta produksjonsfasiliteter og relevant kompetanseutvikling for regionens profesjonelle kunstnere
- stimulere til samarbeid og utveksling mellom kunstnere regionalt, nasjonalt og internasjonalt
- være en faglig dialogpartner for fylkeskommunal forvaltning og bidra til at kunstnere involveres i utviklingen av lokalsamfunn

Forvaltningsmessige konsekvenser

Oppgaven vil innebære samordning av og overføring av ansvar og driftsfinansiering til fylkeskommunene for tiltak som per i dag forvaltes på ulike måter, så som:

- regionale kompetansesentra for musikk, regionale kompetansesentra for dans og andre tilsvarende enkelttiltak i Kulturfondet
- eventuelt (deler av virksomheten til) regionale kunstsentre, forfattersentre, filmsentre og tilsvarende

Eksisterende strukturer kalt regionale (kompetanse)sentra har i dag svært ulike innretninger, formål, aktiviteter og finansiering. Det må derfor utredes nærmere hvilke sentre, eller deler av senteres virksomhet, som kan eller bør inngå i en regional struktur som beskrevet over.

Forutsetninger for overføringer av tiltak fra Kulturfondet

Kulturrådet har gjennom mange år arbeidet systematisk og grundig med forvaltning av de regionale kompetansesentrene for musikk og dans. På musikkfeltet har det blant annet vært fokusert på å stimulere til at sentrene blir sjangeruavhengige og at kompetanseutviklingstiltakene er relevante for det feltet de skal betjene. Det frie scenekunstheltet har få tilgjengelige arenaer og dansefeltet få institusjoner i Norge. Oppbyggingen av de regionale dansesentrene har de siste årene bidratt til infrastruktur for profesjonell dans på nye steder. Profesjonaliseringen av sentrene er under utvikling, og dette må hensyntas i videre forvaltning av dem.

Notater med beskrivelser, problemstillinger og anbefalinger knyttet til kompetansesentrene og andre relevante tiltak i Kulturfondet, vil følge i løpet av 2019. Rådet vil framheve at en oppgave- og ansvarsoverføring må forutsette:

- at de økonomiske rammene til sentrene styrkes ved overføring til fylkeskommunene
- at sentrenes historikk og betydning anerkjennes, faglige anbefalinger hensyntas og at Kulturrådet er rådgiver i den videre diskusjonen om sentrenes utvikling
- at sentrene fortsatt kan søke midler fra relevante ordninger i Kulturfondet til prosjekter eller aktiviteter (med unntak av drifts-/virksomhetsstøtte)
- at sentrenes betydning for den nasjonale kulturpolitikken anerkjennes

Kulturfondets ordninger bør beholdes

Rådet støtter kulturmeldingens anbefaling om at flesteparten av dagens ordninger under Kulturrådet bør videreføres, med begrunnelsen om at disse oppgavene/midlene: forutsetter et nasjonalt overblikk, fordeles på grunnlag av kunst- og kulturfaglig skjønn, omfatter virksomheter som er spesialiserte og/eller unike i nasjonal sammenheng, omfatter stimulerings- og utviklingsmidler, omfatter ordninger der en bred og sammensatt søkermasse fra hele landet har mulighet til å konkurrere om støtte.

Kulturrådets forvaltningssystem har bred forankring og tillit blant landets kunstnere og kulturaktører. Rådet mener at Kulturfondets størrelse bør opprettholdes og utvikles videre innenfor en nasjonal ramme. Det er hensiktsmessig å vurdere overføringer av enkelttiltak, men ikke hele ordninger.

Arrangør- og festivalordningene i Kulturfondet er diskutert i kulturmeldingens grunnlagsnotat. Alle arrangører og festivaler har stor betydning, forankring og nedslagsfelt lokalt og regionalt, men også nasjonalt. Rådet anbefaler at arrangør- og festivalordningene beholdes i sin helhet i fondet, på bakgrunn av at:

- det er hensiktsmessig å se arrangører og festivaler over hele landet i sammenheng, og opprettholde konkurransen mellom dem om delfinansiering fra fondet, for å sikre høy kvalitet og kunstnerisk risikovillighet.
- arrangører og festivaler bidrar til mobilitet, utprøving, rekruttering, mangfold og faglig utvikling i nasjonal sammenheng – og nettopp disse sidene ved virksomhetene er det viktig både å stimulere til og ha samlet kunnskap om på nasjonalt plan.

Overføring av enkelttiltak fra Kulturfondet til fylkeskommunene

Kulturmeldingen foreslår at begrunnelse for fylkeskommunalt ansvar skal være virksomheter som på samme tid har lokal og regional forankring, lokalt/regionalt hovedformål/hovedaktiviteter og potensielt best ivaretagelse på regionalt nivå.

Rådet foreslår, som nevnt over, å overføre ansvaret for de enkelte regionale kompetansesentrene for musikk og dans til fylkeskommunene. I tillegg vil rådet med samme begrunnelse gå gjennom driftsstøtteordningen og andre virksomhetsstøtteordninger for å vurdere overføring av eventuelle andre enkelttiltak.

Alle tiltak som overføres skal overføres med eksisterende tilskudd.

Fortsatt delt finansieringsansvar for formidlingsvirksomheter

Kulturmeldingen går inn for fortsatt delt finansiering mellom stat, fylke og kommune for de store kulturinstitusjonene. Rådet har støttet denne praksisen i sine høringssvar, og ønsker at den også fortsatt skal gjelde for arrangører, festivaler og andre aktører som får virksomhetsstøtte fra Kulturfondet.

I likhet med Kulturdepartementet vil rådet fjerne pålagte faste fordelingsnøkler der det finnes i dag, og gjøre skjønnsvurdering av samfinansiering gjeldende for alle ordninger i Kulturfondet. Lokal og regional finansiering underbygger en virksomhets forankring og driftsgrunnlag, og vil således styrke søknader som ellers vurderes å ha god faglig kvalitet. Delt finansiering legger til rette for samspill mellom og dialog omkring rådets, fylkenes og kommunenes virkemidler.

Rådet vil understreke at fortsatt praksis med delt finansiering for virksomheter forutsetter god dialog mellom Kulturrådet og fylkeskommunene, og videre at fylkeskommunene kan prioritere rammer til virksomheter utenom de store institusjonene.

Fortsatt prosjektf finansiering til hele landet fra Kulturfondet

Kulturfondet fullfinansierer normalt ikke enkeltprosjekter, og rådet legger til grunn at dette vil være rådende praksis også i framtiden. Alle avgrensede produksjoner, utprøvings- og utviklingsprosjekter o.l. vil fortsatt være avhengig av annen finansiering for å oppnå tilskudd fra fondet og for å kunne realiseres – det være seg egeninntekter, sponsormidler eller offentlige tilskudd fra andre nasjonale, regionale eller lokale ordninger.

I rådets vurdering av prosjektenes gjennomføringsevne er (muligheten for å oppnå) annen finansiering viktig. Rådet håper derfor at fylkeskommunene fortsatt ønsker og er i stand til å sette av frie prosjekt- og utviklingsmidler, som kan bidra til å utløse prosjektmidler fra Kulturfondet.

Utvikle og styrke dialogen mellom rådet og fylkeskommunene

Kulturrådet har tett kontakt med kunstnere og kulturaktører i alle deler av landet gjennom arbeid i fagutvalgene, søknadsveiledning, dialogmøter og seminarer.

Rådet skal i enkeltbeslutninger ha armlengdes avstand til politikken. Rådet ser det samtidig som ønskelig å utvide dialogen med regional politikk og forvaltning. Rådet ønsker å bidra til god implementering av endringene i forbindelse med reformen og til å drøfte utviklingstrekk, utfordringer og løsninger til beste for kulturlivet og innbyggerne i hele landet.

Gjennomgang av oppgave- og ansvarsfordeling på statlig nivå

I kulturmeldingen foreslås det å vurdere overføring av oppgaver fra departementet til Kulturrådet for å styrke likebehandling av virksomheter og øke det nasjonale overblikket og kunnskapen om kulturlivet.

Rådet støtter en gjennomgang av oppgave- og ansvarsfordelingen mellom departementet og Kulturrådet. Rådet har tidligere nevnt både hvordan tiltak som primært har kulturpolitisk begrunnelse vil kunne få en bedre forvaltning annet sted enn i Kulturfondet, og har også anbefalt at tiltak i departementet burde flyttes til Kulturrådet for bedre å kunne ses i sammenheng med virksomheter som allerede ligger her.

Rådet imøteser videre dialog omkring oppgavefordelingen på nasjonalt nivå, og vil nevne følgende som bør tas med i betraktning fram mot budsjettet for 2021:

- ny vurdering av forvaltningsmessig tilhørighet for tiltak med primært kulturpolitisk begrunnelse
- vurdering av anbefalinger som kommer i intern evaluering av driftsstøtteordningen i Kulturfondet, som bl.a. vil drøfte ansvar og tilhørighet for medlems-, paraply- og interesseorganisasjoner
- vurdering av anbefalinger som kommer i Stortingsmelding om barne- og ungdomskultur. Rådet anmoder om at denne blant annet ser på ansvarsfordeling når det gjelder kunstproduksjon til DKS, rekruttering, talentutvikling og pre-profesjonell virksomhet.

Kulturrådet, 25. februar 2019

sign.

Tone Hansen, rådsleder